

Michał Matuszak*
dr
Uniwersytet Warszawski
email: mmatuszak@matuszaklegal.pl
ORCID: 0000-0003-2794-3634

Sądownictwo polubowne w sporcie a poszanowanie praw sportowca

Streszczenie

We współczesnym sporcie sądownictwo polubowne jest bardzo rozpowszechnione, niemalże zastępuje w niektórych obszarach sądownictwo powszechne. System rozwiązywania sporów w sporcie w dużej mierze opiera się na korzystaniu z polubownych i alternatywnych form, takich jak: mediacje, arbitraż, negocjacje, hybrydy ADR czy procesu concyliacji. Celem artykułu jest przedstawienie, z jednej strony, zasad oraz podstawy prawnej funkcjonowania sądownictwa polubownego w sporcie, a z drugiej, możliwości dochodzenia przez sportowca swoich praw w takim postępowaniu, ze szczególnym uwzględnieniem problematyki zatrudnienia sportowca. Głównym wnioskiem płynącym z przeprowadzonych badań jest to, że współczesny kształt sądownictwa polubownego w sporcie zapewnia poszanowanie podstawowych praw sportowca, jednakże w tym zakresie postulowane są pewne zmiany.

Słowa kluczowe: prawo sportowe, sądownictwo polubowne, sportowiec, zatrudnienie, kontrakt sportowy

---

* Adwokat.

Wprowadzenie

Pomimo tego, że system polubownego rozstrzygania sporów w ostatnich latach nabrał szczególnego znaczenia, to należy zauważyć, że jest ono – pod różnymi formami – znane już od czasów prawa rzymskiego, a w dawnym prawie polskim występował jako *procedura jednania*¹. Współcześnie sądownictwo polubowne (arbitrażowe), które jest jedną z form sądownictwa społecznego i pozapaństwowego², odgrywa istotną rolę przede wszystkim w rozstrzyganiu sporów pomiędzy partnerami handlowymi, ale również pomiędzy podmiotami występującymi w sporcie. System rozwiązywania sporów w sporcie w dużej mierze opiera się na korzystaniu z polubownych i alternatywnych form, takich jak: mediacje, arbitraż, negocjacje, hybrydy ADR³, czy procesu koncyliacji, rezygnując przy tym z wiodącej roli sądownictwa powszechnego. Przyczyn takiego stanu jest wiele, a do najważniejszych należą: znacznie krótszy czas oczekiwania na rozstrzygnięcie, co do zasady niższe koszty takiego postępowania oraz wyższy poziom zrozumienia dla specyfiki sportu w porównaniu do sądownictwa powszechnego. Niebagatelne znaczenie mają również postępujące procesy zacierania się granic zarówno w obrocie gospodarczym, jak i w świecie sportu⁴ – którego częścią jest również obrót gospodarczy.

W związku z powyższym powstały wyspecjalizowane w danej dyscyplinie sądy polubowne, w tym m.in. Piłkarski Sąd Polubowny przy Polskim Związku Piłki Nożnej, Sportowy Trybunał Arbitrażowy przy Polskim Związku Koszykówki czy Sąd Polubowny Polskiej Ligi Siatkówki, które zostały powołane do rozwiązywania sporów właśnie w ramach danej dyscypliny. Przyczyniły się one do pewnego ujednoczenia wykładni przepisów oraz do wypracowania wspólnych stanowisk w danym środowisku sportowym.

Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie systemu rozwiązywania sporów w sporcie w obecnym stanie prawnym oraz umiejscowienie wewnątrz niego sportowca jako kluczowego podmiotu występującego w profesjonalnym sporcie. W szczególności rozważania prowadzić mają do odpowiedzi na pytanie, czy rozbudowany system sądownictwa polubownego może być zagrożeniem dla realizacji przysługujących sportowcowi – jako stronie stosunku pracowniczego lub cywilnoprawnego – praw.

---

1 R. Balicki, *Sądownictwo polubowne w Polsce*, „Przegląd Prawa i Administracji” 2003, t. LIV, s. 35–36.

2 A. Deryng, *Miejsce sądownictwa polubownego a wymiar sprawiedliwości w świetle zasad konstytucyjnych*, „ADR. Arbitraż i Mediacja” 2008, nr 36, s. 1–3.

3 ADR to skrót od angielskiego *Alternative Dispute Resolution* (alternatywne metody rozstrzygania sporów).

4 P. Wiliński, *Skuteczność umowy o arbitraż*, „Kwartalnik ADR” 2010, nr 4 (12), s. 79.

Podstawa prawna funkcjonowania sportowych sądów polubownych

Podstawą prawną funkcjonowania zarówno sportowych sądów polubownych, jak i innych sądów polubownych działających w różnych sferach gospodarki są przepisy kodeksu postępowania cywilnego⁵. Usunięcie z ustawy o sporcie regulacji dotyczących sądów polubownych nie powoduje braku możliwości ich realnego funkcjonowania, działają one bowiem właśnie na podstawie przepisów kodeksu postępowania cywilnego. Należy zgodzić się, że sądy arbitrażowe realizują funkcję jurysdykcyjno-procesową, co nakazuje tym samym odrzucić w pełni materialnoprawną naturę arbitrażu⁶. Jednocześnie nie są one organami wymiaru sprawiedliwości *sensu stricto*, rozstrzygając sprawy wyłącznie na podstawie klauzuli arbitrażowej⁷. W Konstytucji nie znajdziemy jednak pojęcia wymiaru sprawiedliwości, które stanowi podstawę dla ustalenia zależności pomiędzy art. 175 ust. 1 Konstytucji a statusem sądownictwa polubownego. W doktrynie zauważa się istniejące kontrowersje wokół znaczenie tego pojęcia, które trwają już od okresu powojennego⁸.

Definiowanie zapisu na sąd polubowny jako umowy nie jest wystarczające. Należałoby raczej określić, że jest to czynność prawna, która powoduje przekazanie określonej sprawy cywilnej do rozstrzygnięcia sądowi polubownemu⁹. Zgodnie z art. 1161 KPC poddanie sporu pod rozstrzygnięcie sądu polubownego wymaga umowy stron, w której należy wskazać przedmiot sporu lub stosunek prawny, z którego spór wyniknął lub może wyniknąć. Zapis na sąd polubowny powinien być sporządzony na piśmie. Nieco odmienne regulacje dotyczą sporów z zakresu prawa pracy (istotne z punktu widzenia praw części sportowców) oraz umów, których stroną jest konsument (mniej istotne z punktu widzenia sportowca) – bowiem te mogą być objęte zapisem na sąd polubowny jedynie po powstaniu sporu i z zachowaniem formy pisemnej. Stosownie do dyspozycji art. 1157 KPC nie każda sprawa może być poddana pod rozstrzygnięcie sądu polubownego, bowiem mogą to być jedynie spory o prawa majątkowe, z wyjątkiem spraw o alimenty, oraz spory o prawa niemajątkowe, jeżeli mogą one być przedmiotem ugody sądowej. Dokonując zapisu

5 P. Cioch, *Rozstrzyganie sporów sportowych w świetle ustawy o sporcie*, „Kwartalnik ADR” 2011, nr 2 (14), s. 22.

6 A. Torbus, *Sądownictwo polubowne w systemie postępowania cywilnego (wybrane zagadnienia)*, „ADR. Arbitraż i Mediacja” 2008, nr 30, s. 2–6.

7 Ibidem, s. 17–19.

8 A. Orzeł-Jakubowska, *Sądownictwo polubowne w świetle standardów konstytucyjnych*, Warszawa 2021, www.lex.pl (dostęp 1.04.2022), tam: rozdz. II pkt 2: *Sądownictwo polubowne w konstytucyjnym systemie wymiaru sprawiedliwości*.

9 A. Budniak-Rogala, *Charakter prawny zapisu na sąd polubowny w postępowaniu cywilnym*, Wrocław 2015, s. 87.

na sąd polubowny, strony w istocie uchylają kompetencję sądownictwa państwowego do rozstrzygnięcia sporu, powierzając ją organowi działającemu z mocy woli stron. W konsekwencji kontrola sprawowana przez sąd państwowy nad rozstrzygnięciem sądu polubownego, jakkolwiek niezbędna i gwarantowana ustawowo, nie ma charakteru kontroli instancyjnej i z założenia musi mieć niepełny charakter, ograniczony do najdalej idących uchybień i nadużyć arbitrażu, mających znaczenie nie tylko z punktu widzenia stron, lecz także interesu ogólnego¹⁰. Należy bowiem zauważyć, że sąd państwowy nie dokonuje merytorycznej kontroli wyroku sądu polubownego, a zatem nie ma możliwości korygowania błędnych rozstrzygnięć w sferze merytorycznej¹¹.

Strony, które decydują się na poddanie ewentualnego sporu rozstrzygnięciu sądu polubownego, muszą mieć świadomość zarówno pozytywnych, jak i negatywnych skutków zawarcia w klauzuli odpowiednich postanowień¹². W orzecznictwie sądowym podkreśla się, że alternatywne sposoby rozstrzygania sporów często są szybsze, tańsze i korzystniejsze dla stron prowadzących działalność gospodarczą¹³. W każdym przypadku skierowanie sporu na drogę sądownictwa polubownego wymaga zapisu na sąd polubowny, a w przypadku sporów w sporcie sądem polubownym może być zwłaszcza ustanowiony w ustawie o sporcie Trybunał Arbitrażowy ds. Sportu przy Polskim Komitecie Olimpijskim¹⁴. Przedmiot zapisu powinien umożliwiać identyfikację stosunku prawnego podlegającego przekazaniu do rozpoznania przez sąd polubowny¹⁵, a sam zapis na sąd polubowny jest umową, do której stosuje się przepisy kodeksu cywilnego, w tym art. 58 § 2 KC¹⁶. Co ciekawe, jeżeli strony poddały spór pod rozstrzygnięcie sądu polubownego, wskazując, że ma być ono dwuinstancyjne, to takie postanowienie ma pierwszeństwo przed regulaminem sądu polubownego, nawet jeżeli przewidywałby on jedynie jego jednoinstancyjność¹⁷.

System rozwiązywania sporów w sporcie ma odmienną specyfikę od systemów, które występują zwyczajowo w innych dziedzinach gospodarki. Jego

10 Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 28 listopada 2018 r., VII AGa 1026/18, LEX nr 2713616.

11 M. Orecki, *Sądownictwo polubowne a sądy państwowe wobec zasady nieingerencji sądu państwowego w działalność sądu polubownego i jego skład*, Warszawa 2019, www.lex.pl (dostęp 1.04.2022), tam: rozdz. I pkt 4: *Sądownictwo polubowne a Konstytucja RP*.

12 Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 17 października 2018 r., I AGa 11/18, LEX nr 2593601.

13 Wyrok Sadu Apelacyjnego w Warszawie z 12 maja 2017 r., I ACa 340/16, LEX nr 2427747.

14 Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 27 czerwca 2018 r., VII AGa 386/18, LEX nr 2616079.

15 Postanowienie Sądu Najwyższego z 4 kwietnia 2012 r., I CSK 354/11, LEX nr 1164720.

16 Wyrok Sądu Najwyższego z 7 stycznia 2009 r., II CSK 397/08, LEX nr 523608.

17 Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 12 grudnia 2013 r., I ACa 692/13, LEX nr 1425463.

charakterystyczną cechą jest przeniesienie znacznej większości sporów z sądownictwa powszechnego na rzecz alternatywnych form rozwiązywania sporów sportowych, a więc: mediacji, arbitrażu, negocjacji, hybrydy ADR czy procesu concyliacji. Istotną rolę w rozwiązywaniu sporów w sporcie stanowi rozbudowana sieć sądów polubownych, które funkcjonują przy wielu polskich związkach sportowych, a także sądu polubownego przy PKOl. Główne zadania Trybunału Arbitrażowego do spraw Sportu przy Polskim Komitecie Olimpijskim można podzielić na dwie główne kategorie: po pierwsze, rozpoznaje on sprawy, które zostały mu przekazane na mocy zapisu na sąd polubowny, rozumianego jako klauzula zawarta w umowie zawodnika z klubem, w regulaminie lub w statucie, w której postanowiono o oddaniu potencjalnego wtedy jeszcze sporu do rozpatrzenia przez Trybunał, a po drugie, rozpoznaje środki odwoławcze od ostatecznych decyzji w sprawach dyscyplinarnych. W przypadku spraw dyscyplinarnych Trybunał nie przeprowadza jednak całego postępowania dowodowego, rozpatrując jedynie zasadność i zgodność z prawem konkretnych przepisów dyscyplinarnych.

Problematyka zatrudnienia w sądownictwie polubownym

We współczesnym sporcie wykorzystywane są różnorodne podstawy zatrudnienia, w tym: umowa o pracę, umowy cywilnoprawne, ze szczególnym uwzględnieniem umowy, o której mowa w art. 750 KC, oraz umowy o dzieło, a także inne umowy zawierane w ramach prowadzonej przez sportowca własnej działalności gospodarczej. Wybór podstawy zatrudnienia ma znaczny wpływ na sytuację prawną sportowca, a także na jego prawa i obowiązki względem klubu sportowego. W przedmiotowym zakresie wybór zatrudnienia ma wpływ na możliwości przeniesienia sporu do sądownictwa polubownego, bowiem o ile w przypadku umów cywilnoprawnych (także tych zawieranych w ramach własnej działalności gospodarczej) jest możliwe zawarcie umowy arbitrażowej zgodnie z wolą stron, w ramach dyspozycji art. 1161 § 2 KPC, o tyle w przypadku umowy o pracę jest to problematyczne. Kodeks postępowania cywilnego w sposób jednoznaczny przesądza o tym, że zapis na sąd polubowny obejmujący spory z zakresu prawa pracy może być sporządzony tylko po powstaniu sporu i wymaga zachowania formy pisemnej.

Najszerzej rozpowszechnioną podstawą zatrudnienia w sporcie jest zatrudnienie cywilnoprawne, które zdaje się być odpowiednie ze względu na współczesne wyzwania sportu, a także na specyfikę zatrudnienia w sporcie. Zostało to

potwierdzone w licznych orzeczeniach sądowych. Przykładowo w wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku stwierdzono¹⁸, że:

najodpowiedniejszym do zastosowania – w ramach zawodniczego zobowiązania profesjonalnego – rodzajem umowy jest umowa o świadczenie usług sportowych, do której – zgodnie z art. 750 KC – stosuje się odpowiednio przepisy o zleceniu. Umowa ta ma, w swym generalnym ujęciu, charakter umowy należytej staranności, gdyż zawodnik profesjonalny zobowiązuje się świadczyć usługi w taki sposób, by maksymalizować swoje wyniki sportowe, a przez to także wyniki swojego klubu sportowego. Nie jest to wszakże zobowiązanie rezultatu, gdyż efekty postępowania zarówno samego zawodnika, jak i klubu sportowego determinowane są przez wiele czynników wewnętrznych (np. stan zdrowia zawodnika, uleganie kontuzjom) i zewnętrznych (np. organizacja zawodów sportowych), których skutki zawodnik profesjonalny, działający z należytą starannością, może jedynie przewidywać.

Należy podkreślić, że wybór podstawy zatrudnienia ma wpływ nie tylko na treść kontraktu sportowego, lecz także na sytuację prawną sportowca, w tym w kontekście jego obowiązków podatkowych. Treść kontraktu sportowego, obok przepisów powszechnie obowiązujących oraz przepisów danego polskiego związku sportowego, będzie miała decydujące znaczenie przy oszacowywaniu szans na wygranie danego sporu z klubem sportowym. W tym zakresie postulowana jest szczególna dbałość o redakcję postanowień umowy (kontraktu) jeszcze przed jego podpisaniem w celu zminimalizowania potencjalnych ryzyk w przyszłości.

Spory wynikające z realizacji praw i obowiązków stron stosunku zatrudnienia w sporcie nie są objęte domyślną (automatyczną) kognicją sądów polubownych. Jeżeli strony nie umieścą w treści umowy odpowiedniej klauzuli arbitrażowej, to sąd powszechny będzie organem właściwym do rozpoznania danego sporu. Strony mają pewną kompetencję w zakresie kształtowania relacji pomiędzy sądem polubownym a państwowym. Mogą m.in. podjąć decyzję o wyborze miejsca postępowania przed sądem polubownym (art. 1155 § 1 KPC) oraz skorzystać z możliwości ustalenia przez strony zasad i sposobu postępowania przed sądem polubownym (art. 1184 § 1 KPC)¹⁹.

Puentując, zobowiązanie się sportowca do poddania sporów wynikających z jego kontraktu, podlegającemu reżimowi prawa pracy, rozpatrzeniu przez sąd polubowny jeszcze przed powstaniem tych sporów (w praktyce zatem zobowiązanie się w momencie podpisania kontraktu) należy uznać za bezskuteczne. Skutkiem

¹⁸ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 17 stycznia 2017 r., III AUa 1437/16, LEX nr 2265623.

¹⁹ D. Kała, *O relacjach między sądownictwem państwowym a polubownym w znaczeniu wąskim*, „Kwartalnik ADR” 2012, nr 1 (17), s. 84–85.

tego będzie możliwość dochodzenia swoich praw przez sportowca w postępowaniu przed sądem powszechnym. Ma to doniosłe znaczenie praktyczne, bowiem niektóre regulacje polskich związków sportowych wciąż wymuszają udzielenie uprzedniej zgody na poddanie wszystkich sporów już w momencie podpisywania kontraktu, niezależnie od podstawy prawnej zatrudnienia.

Poszanowanie praw sportowca przy sądownictwie polubownym

W praktyce zawodowej często spotykam się z pytaniem sportowców: czy moje prawa zostaną poszanowane przy rozpatrywaniu sporu przez sąd polubowny? Należy zatem to zagadnienie ocenić jako ważne społecznie, w szczególności dlatego, że dotyczy ono najistotniej kwestii – prawa do sądu. Odpowiedź na to pytanie jest złożona, ponieważ uregulowania prawne dotyczące postępowania polubownego gwarantują jego uczciwy przebieg i poszanowanie praw obu stron, wyróżniają się jednakże pewną odrębnością od postępowania sądowego, wskutek czego nie można przewidzieć, czy ostateczne rozstrzygnięcie w przypadku sądu polubownego i sądu powszechnego byłoby tożsame. Wydaje się jednak, że jest to problem o wiele głębszy, bowiem niekiedy nawet w tych samych wydziałach sądowych przy analogicznych stanach faktycznych zapadają odmienne rozstrzygnięcia.

Kategorie spraw, które mogą być rozpoznawane przez sądy polubowne, można podzielić na dotyczące praw majątkowych (niemajątkowych), spraw regulaminowych oraz spraw dyscyplinarnych (w tym dotyczących dopingu). Ustawa o sporcie nie reguluje zasad dochodzenia praw przez sportowca, w tym tych wynikających ze sporów o wizerunek sportowca, dotyczących organizacji wydarzenia sportowego, spraw licencyjnych, kwestii dotyczących umowy menedżerskich i innych spraw dotyczących statusu ekonomicznego zawodników i klubów sportowych²⁰, bowiem te zasady, tak jak to było wspomniane wcześniej, wynikają jedynie z ogólnych zasad przewidzianych w kodeksie postępowania cywilnego. W ustawie o sporcie uregulowano – w sposób częściowy – odpowiedzialność dyscyplinarną i rozpatrywanie spraw regulaminowych. Trybunał Arbitrażowy do Spraw Sportu na mocy przepisu art. 45 a ust. 3 ustawy o sporcie powołany został do rozpatrywania odwołań od ostatecznych decyzji polskich związków sportowych dotyczących spraw dyscyplinarnych.

Skorzystanie z sądownictwa polubownego zamiast sądownictwa powszechnego co do zasady nie narusza praw sportowca ani nie narusza prawa do sądu, bowiem

²⁰ E. Krześniak, *Komentarz do art. 45(a)*, w: E. Krześniak (red.), *Ustawa o sporcie. Komentarz*, Warszawa 2020, sip.lex.pl (dostęp 1.04.2022).

daleko posunięta autonomiczność arbitrażu nie jest równoznaczna z jej całkowitym oderwaniem od prawa krajowego. Przepisy kodeksu postępowania cywilnego dają gwarancje w zakresie: równości stron, prawa do wysłuchania, obowiązku doręczenia pism stronom, bezstronności arbitra, odesłania do zasad postępowania cywilnego czy wprowadzenia klauzuli porządku publicznego²¹. W doktrynie wskazuje się, że takie postępowanie powinno uwzględniać również poszanowanie zasad: niezawisłości osoby rozstrzygającej spór, przejrzystości, kontradiktoryjności, skuteczności, legalności, wolności i reprezentacji²². W zdecydowanej większości inne zasady i sposoby postępowania przed sądem polubownym zależą od woli stron, których swoboda w kształtowaniu jest daleko posunięta, z wyłączeniem nielicznych bezwzględnie obowiązujących norm w tym zakresie (częściowo wymienione powyżej)²³.

Istotnym elementem poszanowania praw stron jest możliwość uchylecia wyroku sądu polubownego przez sąd powszechny wskutek wniesienia skargi o jego uchylenie. Każda ze stron, w tym także sportowiec, może wnieść taką skargę, opierając ją na przesłankach z art. 1206 KPC, które dotyczą m.in.: braku zapisu na sąd polubowny, pozbawienie możliwości strony do obrony swoich praw przed sądem polubownym, uzyskania wyroku za pomocą przestępstwa albo wydania wyroku, którego podstawą był dokument podrobiony lub przerobiony. W orzecnictwie przyjęto, że ewentualne uchylenie wyroku w tej procedurze nie powoduje wygaśnięcia klauzuli arbitrażowej²⁴. Kontrola sądu powszechnego ma charakter formalny, nie ingeruje bezpośrednio w treść wyroku, lecz polega na kontroli zapewnienia przez sąd polubowny uczciwego procesu i zagwarantowania prawa do sprawiedliwego rozpoznania sprawy przez bezstronny sąd. Formalne gwarancje procesowe są zagwarantowane w postępowaniu polubownym w sporcie, natomiast kwestie rozpoznania sprawy w sposób merytoryczny zależą głównie od działalności konkretnego sądu i postawy poszczególnych sędziów. Mając na uwadze własne doświadczenie zawodowe, w tym liczne rozmowy z uczestnikami takich postępowań, uważam, że nie ma wątpliwości co do merytorycznych kompetencji sędziów działających w ramach tych sądów, a w szczególności tych, które działają przy polskich związkach sportowych czy też przy Polskim Komitecie Olimpijskim.

Z powodu rosnącego znaczenia sportu, także jako istotnego elementu współczesnej gospodarki, oraz w związku z powstawaniem coraz to większej liczby sporów

21 A. Torbus, *Sądownictwo...*, s. 8.

22 B. Gnela, *Czy reguły postępowania przed sądem polubownym są przydatne w dążeniu do skutecznego rozstrzygnięcia sporów konsumenckich?*, „Kwartalnik ADR” 2009, nr 1 (5), s. 122.

23 R. Świrgoń-Skok, A. Arkuszewska, *Wpływ alternatywnych sposobów rozwiązywania sporów na efektywność ochrony prawnej*, „Zeszyty Naukowe KUL” 2017, nr 3 (23), s. 252.

24 Ibidem, s. 253–254.

w obrębie szerokokorozumianego sportu, zasadne byłoby stworzenie sądu ds. sportu w ramach systemu sądownictwa powszechnego, który mógłby funkcjonować na zasadach analogicznych jak m.in. Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, działający jako XVII Wydział Sądu Okręgowego w Warszawie czy sądy ds. ochrony własności intelektualnej, które mogą być tworzone jako wydziały sądów okręgowych. Funkcjonowanie takiego sądu, przy spełnieniu dwóch kluczowych elementów, takich jak powołanie sędziów znających dobrze specyfikę sportu oraz zapewnienie takiego obsadzenia stanowisk sędziowskich, aby możliwe było zagwarantowanie stosunkowo krótkiego czasu rozpoznawania sporów, mogłoby przyczynić się do stworzenia swoistej przeciwwagi dla rosnącego znaczenia sądów polubownych w sporcie. Stworzenie sądu ds. sportu nie miałoby na celu likwidacji sądownictwa polubownego (którego funkcjonowanie należy ocenić pozytywnie) czy też stworzenia państwowego monopolu na rozpoznawanie danych sporów, lecz służyłoby bardziej stworzeniu stronom realnego wyboru pomiędzy powierzeniem sporu do rozpoznania przez sąd polubowny lub też przez sąd powszechny. W mojej ocenie nie ma potrzeby tworzenia w tym zakresie postępowania odrębnego, bowiem istnieje możliwość skutecznego korzystania z postępowania w trybie zwykłym. Nie można jednak w całości negować zasadności stworzenia takiego postępowania w przyszłości, jeżeli miałyby się to przyczynić do zwiększenia jego efektywności. W szczególności biorąc pod uwagę konieczność zapewnienia możliwie szybkiego uzyskania rozstrzygnięcia w danym sporze (np. spory dotyczące możliwości uczestnictwa sportowca w rozgrywkach).

Praktyka ostatnich kilkunastu lat pokazuje, że sądownictwo polubowne sprawdza się w sporcie, a działające sportowe sądy zapewniają poszanowanie praw każdej ze stron. Strony (sportowiec oraz klub sportowy) chętnie oddają im rozstrzygnięcie swoich sporów, wskazując przy tym na: fachowość rozpoznania sprawy, stosunkowo krótki czas rozpatrzenia, poufność sporu oraz na rozsądne koszty takiego postępowania. W mojej ocenie nie ma powodów do podejmowania jakichkolwiek działań ograniczających działalność sądów polubownych, bowiem te sprawnie odgrywają swoje role oraz odciążają i tak już przeciążony system sądownictwa powszechnego. Nie stoi to w sprzeczności z postulatem zwiększenia efektywności sądownictwa powszechnego (choćby poprzez stworzenie osobnego wydziału ds. sportu), gdyż obecnie oba rodzaje sądów pełnią spełniają swoje istotne zadania w funkcjonowaniu sportu w Polsce.

W tym zakresie należy poczynić jedną uwagę, że pozbawienie nadzoru sądów powszechnych nad postępowaniem dyscyplinarnym należy uznać za niewłaściwe, ponieważ może to prowadzić w pewnych sytuacjach do ograniczenia prawa do rozpoznania sprawy w sposób transparentny, pełny, a w rezultacie może naruszać

gwarancje prawa do sądu²⁵. Od orzeczenia dyscyplinarnego Trybunału Arbitrażowego ds. Sportu, działającego przy Polskim Komitecie Olimpijskim, przysługuje jedynie skarga kasacyjna do Sądu Najwyższego w przypadku rażącego naruszenia przepisów lub oczywistej niesłuszności orzeczenia. *A contrario* w razie niesłuszności orzeczenia, niemającego charakteru oczywistego, oraz naruszenia przepisów o charakterze innym aniżeli rażąca skarga nie przysługuje²⁶. Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę na zasadach przewidzianych w kodeksie postępowania cywilnego.

Wnioski

Współczesny sport nie jest jednorodny i mierzy się on z wieloma wyzwaniem, które nie są tożsame w poszczególnych dyscyplinach. Specyficzny charakter sportu jest trudny do uchwycenia i zdaje się być wymagający dla prawników, bowiem wymaga nie tylko znajomości norm prawa sportowego, lecz także innych gałęzi prawa, z których każdorazowo czerpie – prawa pracy, prawa cywilnego, prawa karnego czy prawa spółek handlowych. W tym aspekcie wyspecjalizowane sądy polubowne, funkcjonujące w obrębie danej dyscypliny sportowej, spełniają należycie swoje zadania w całościowym systemie sądownictwa. Funkcjonowanie sądów polubownych w sporcie należy ocenić ogólnie pozytywnie, bowiem realizują one stosunkowo sprawnie powierzone im zadania, rozpatrując w sposób kompetentny i pełny spory wynikłe z realizacji umów w sporcie.

Analiza przepisów, a także faktycznej sytuacji w sporcie, prowadzi do wniosku, że tak szeroko rozpowszechnione sądownictwo polubowne nie narusza praw sportowca, tak dalece jak sądownictwo spełnia podstawowe warunki niezależności i równości stron. Niezależnie od wybranej podstawy zatrudnienia, sportowiec ma możliwość domagania się pełnego zaspokojenia swoich roszczeń, niezależnie od dokonanego wyboru pomiędzy sądownictwem powszechnym, a polubownym. Sądownictwo polubowne w sporcie spełnia cechy postępowania gwarantującego równość i poszanowanie praw i obowiązków każdej ze stron. Nie można w sposób jednoznaczny przewidzieć czy wyrok zapadły przed sądem powszechnym będzie taki sam jak zapadły przed sądem polubownym, bowiem te dwa postępowania regulowane są innymi procedurami – oba jednak zapewniają formalną gwarancję prawa do sądu oraz merytoryczne rozpoznanie sprawy na należytych poziomach.

²⁵ F. Zedler, *Postępowanie polubowne w sporcie*, w: A.J. Szwarc (red.), *Ustawa o sporcie*, Poznań 2011, s. 53.

²⁶ E. Krześniak, *Komentarz do art. 45(d)*, w: E. Krześniak (red.), *Ustawa o sporcie. Komentarz*, Warszawa 2020, sip.lex.pl (dostęp 1.04.2022).

Powyższe nie oznacza jednakże, że w analizowanym zakresie nie ma przestrzeni do dokonywania zmian. W mojej ocenie do takich pożądaných kierunków rozwoju mogłyby należeć: (i) stworzenie w strukturze sądownictwa powszechnego tzw. sądu ds. sportu, który mógłby działać jako jeden z wydziałów przy sądzie okręgowym, tak aby umożliwić stronom realny wybór pomiędzy sądownictwem polubownym a powszechnym, przy jednoczesnej minimalizacji obecnych niedoskonałości sądownictwa powszechnego, tj. przewlekłości i ryzyka zawiśnięcia sporu przed sędziami, którzy nie znają specyficznego charakterze sportu, (ii) przywrócenie nadzoru sądów powszechnych nad postępowaniami dyscyplinarnymi w sporcie, (iii) wprowadzenie zmian umożliwiających poddanie sporów z kontraktu sportowego opartego w reżimie prawa pracy również przed momentem ich powstania. Powyższe proponowane zmiany dotyczą przede wszystkim możliwości pełniejszego zagwarantowania prawa do sądu i nie wpływają one bezpośrednio na sferę merytorycznego rozpoznania sporu, która – w mojej ocenie – jest już obecnie w pełni realizowana zarówno w sądownictwie polubownym, jak i powszechnym.

Podsumowując, należy uznać, że postępowanie polubowne ma odmienny charakter od tego przed sądem powszechnym i strony powinny zważyć – i to jeszcze przed podpisaniem klauzuli arbitrażowej – wszelkie możliwe pozytywne i negatywne skutki, w tym potencjalne zagrożenia, które mogą się wiązać z przekazaniem rozstrzygnięcia ewentualnych sporów sądownictwu polubownemu. Należy pamiętać, że sąd polubowny nie jest organem wymiaru sprawiedliwości, do którego odnosi się art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, lecz sądem prywatnym działającym na podstawie zapisu na sąd polubowny. W realiach współczesnego sportu sportowiec w tym zakresie nie ma jednak pełnej dowolności i jest często „przymuszany” aktami wewnętrznymi polskich związków sportowych lub wolą klubów do wyrażenia zgody na podpisanie klauzuli arbitrażowej, która jest traktowana jako warunek podpisania kontraktu sportowego.

Bibliografia

- Balicki R., *Sądownictwo polubowne w Polsce*, „Przegląd Prawa i Administracji” 2003, t. LIV.
- Budniak-Rogała A., *Charakter prawny zapisu na sąd polubowny w postępowaniu cywilnym*, Wrocław 2015.
- Cioch P., *Rozstrzygnięcie sporów sportowych w świetle ustawy o sporcie*, „Kwartalnik ADR” 2011, nr 2 (14).
- Deryng A., *Miejsce sądownictwa polubownego a wymiar sprawiedliwości w świetle zasad konstytucyjnych*, „ADR. Arbitraż i Mediacja” 2008, nr 36.

- Gneta B., *Czy reguły postępowania przed sądem polubownym są przydatne w dążeniu do skutecznego rozstrzygnięcia sporów konsumenckich?*, „Kwartalnik ADR” 2009, nr 1 (5).
- Kała D., *O relacjach między sądownictwem państwowym a polubownym w znaczeniu wąskim*, „Kwartalnik ADR” 2012, nr 1 (17).
- Krześniak E., *Komentarz do art. 45(a) i 45(d)*, w: E. Krześniak (red.), *Ustawa o sporcie. Komentarz*, Warszawa 2020, sip.lex.pl.
- Orecki M., *Sądownictwo polubowne a sądy państwowe wobec zasady nieingerencji sądu państwowego w działalność sądu polubownego i jego skład*, Warszawa 2019, www.lex.pl.
- Orzeł-Jakubowska A., *Sądownictwo polubowne w świetle standardów konstytucyjnych*, Warszawa 2021, www.lex.pl.
- Świrgoń-Skok R., Arkuszewska A., *Wpływ alternatywnych sposobów rozwiązywania sporów na efektywność ochrony prawnej*, „Zeszyty Naukowe KUL” 2017, nr 3 (23).
- Torbus A., *Sądownictwo polubowne w systemie postępowania cywilnego (wybrane zagadnienia)*, „ADR. Arbitraż i Mediacja” 2008, nr 30.
- Wiliński P., *Skuteczność umowy o arbitraż*, „Kwartalnik ADR” 2010, nr 4 (12).
- Zedler F., *Postępowanie polubowne w sporcie*, w: A.J. Szwarc (red.), *Ustawa o sporcie*, Poznań 2011.

Arbitration in sports – respecting the rights of the athlete

Abstract

In modern sports, arbitration has become more and more widespread, almost replacing the common judiciary in some areas. The dispute resolution system in sports is largely based on the use of amicable and alternative forms, such as: mediation, arbitration, negotiation, hybrid ADR or the conciliation process. The aim of this article is to present, on the one hand, the principles and legal basis of the functioning of arbitration in sports, and, on the other, the possibility of an athlete pursuing their rights in such proceedings, with particular emphasis on the issue of the athlete's employment. The main conclusion from the research is that the modern shape of arbitration in sports ensures respect for the basic rights of the athlete. However, some changes are proposed in this respect.

Keywords: sports law, arbitration, athlete, employment, sports contract

CYTOWANIE

Matuszak M., *Sądownictwo polubowne w sporcie a poszanowanie praw sportowca*, „Acta Iuris Stetinensis” 2023, nr 1 (vol. 42), 85–96, DOI: 10.18276/ais.2023.42-05.